

Aurskogingen Asbjørn Fossen med ny bok:

«Ei ny bygd blir til - Aurskog 1940-1966»

AURSKOG: - Den siste boka mi er en naturlig fortsettelse av den forrige som het «Småkårsfolk i ei Romeriksbygd», sa Asbjørn Fossen da han presenterte den siste utgivelsen i Aurskog onsdag.

-Jeg skriver om forholdene i Aurskog fram til

VETERINÆR JAKOB ROLL-HANSEN var nestleder i hjemmestyrkene i Aurskog under krigen. Han har gitt et viktig bidrag i boka om hjemmestyrkenes organisasjon og virke de siste krigsårene.

Per Chr. Nygaard

Det er riktig at krigstida har fått en framtrekkende plass i boken. Av nærmere 200 sider har

kommunesammenslutningen i 1966. Tida like før og under krigen er en viktig del av innholdet. Denne historien måtte skrives nå, da vi står overfor det problem at bidragsytere med førstehånds kunnskaper om en vanskelig periode i vår historie stadig faller fra, sier Fossen.

bygda. Ved stortingsvalget i 1936 fikk NS drøye 4% av stemmene i Aurskog, og medlemstallet under krigen utgjorde rundt 6% av folketallet.

Aurskog var ei utpreget jordbruksbygd, med både større og mindre bruk. Bondepartiets stilling var sterk, men Arbeiderpartiets velgermasse vokste raskt, og ved kommunevalget i 1937 fikk partiet rent flertall.

Slik var forholdene mange steder i landet, særlig over flatlands- og skogsbygdene.

Bondesamfunnet følte generelt sin opprinnelige stilling i samfunnet truet. Allerede fra 1918 hadde revolusjonen i Russland skapt isninger over ryggraden hos den norske selveierbonden. Ville revolusjonen komme hit? Et radikalt norsk arbeiderparti, med en ikke ubetydelig kommunistisk fløy, gjorde ikke usikkerheten mindre.

Hornsruds regjering i 1928 ble et kort, men viktig intermesso i norsk politikk. Det viste at Arbeiderpartiet kunne bli regjeringsparti og var villige til å ta makten. Dette ble en realitet da Nygaardsvolds regjering trådte inn på den politiske arena i 1935.

Nasjonal Samling kom inn i

bildet i 1933. Flere av medlemmene var tidligere å finne i Fedrelandslaget. Partiet, med Vidkun Quisling i spissen, fyltet førerprinsippet og det korporative system.

Om partiet for eksempel var mere nasjonalt enn Bondepartiet, kan man diskutere. Invertfall hadde langt de færreste av partistifterne tilknytning til bondestammen. Men filosofien om den norske bonden som jordens og slitets adelsmann, fant i mange tilfeller veien hjem. Samtidig ønsket NS å markere seg mot sosialismen og unnløst ingen mulighet til å rope kraftige varsko om marxismens farer.

Da krigen kom, og Quisling tok makten, ble NS det eneste tillatte parti. Mange meldte seg inn, med en overvekt av bønder. Men også arbeidere, småbrukere og funksjonærstanden fant veien til dette merkelige partiet, noe avhengig av hvor man befant seg i landet. Fra første dag var NS tyskerens håndgagne støtte.

Da NS avskaffet det kommunale selvstyre, kunne man høre bemerkninger i Aurskog, sier Fossen, at nå var man endelig kvitt Arbeiderpartiets «vansty-

re», man skulle tilbake til de gode, gamle dager. Fossen hadde selv i sin ungdom svært radikale oppfatninger om styre og stell i bygda.

Fossen analyserer oppslutningen om NS på flere måter. Hans behandling av dette tema vil sikkert skape både debatt og diskusjon, men også bitterhet blant dem som kjenner seg igjen. En del oppstillinger av NS-medlemmers yrkesbakgrunn, og hirdens yrkesmessige basis kunne godt vært utelatt, eller satt samlet opp. Man skal fortsatt huske at Aurskog er et gjennomskiktig bygdesamfunn. For mange, som ønsker at denne tiden er en tilbakelagt og glemt periode, vil nok mye av det Fossen skriver føles som å tømme salt i gamle sår. Medløperne fikk sin straff, hverdagen skulle begynne på nytt. Hvorfor grave i dette nå, vil flere mene. For mange ble den sosiale straff langt verre enn for eksempel fengselsopphold eller bot og inndragning.

Men mange fant allikevel lett tilbake til sin plass i samfunnet, særlig gjelder dette med bygder som var av Aurskogs struktur.

-Jeg kunne ikke utelate noe som helst om dette kapitlet i bygdas historie, sier Fossen til Indre. -Det ville både vært historieforskning og historieløshet.

Fossen har tatt med to beretninger fra hjemmestyrkene. Lederen i Aurskog, nå avdøde Chr. W. Wisbech har gitt en klar og informativ beskrivelse av hvordan kaoset rådet i april-dagene 1940 og kaster nytt lys over hvor elendig informasjonen om mobiliseringen var.

Likewise har nestjefen i hjemmestyrkene i Aurskog, veteraner Jakob Roll-Hansen(81) gitt en interessant og spennende beretning om hjemmestyrkenes arbeid og organisering de to siste krigsårene, og om arrestasjonene i mai-dagene 1945. Roll Hansen var tilstede på pressekonferansen.

Asbjørn Fossen behandler gjenreisningen etter krigen, om boforhold, hverdag og fritid. Han har også laget et godt og solid.

AURSKOGINGEN ASBJØRN FOSSEN har kommet med en ny bok. «Ei ny bygd blir til» heter verket. Her beskriver han Aurskog fra 1940 til 1966. Det er ingen tvil om at en bok med såpass mye kontroversielt stoff vil både skape debatt og også indignasjon i visse kretser.

bidrag til idrettshistorien.

Selv var han en glimrende idrettsmann. Norgesmester i klasse B. i høyde i 1947, og hadde 11.2 på 100-meteren.

Aurskogs ILs bravader, ikke minst i fotball, har fått en bred dekning.

Likewise tar han for seg utviklingen av tettstedet, fra Aurskog stasjon til Aursmoen, pendling til Oslo og andre steder, og samferdsel. Urskog-Hølandsbanen, vege og kommunikasjoner er vurdert og beskrevet.

Fossen ser nøye på oppvekstvilkårene for barn og ungdom i tida fram til 1966. Personer han har intervjuet mener samtlige at tida etter krigen var god å leve opp i. Stabile forhold, små problemer, og arbeid til alle skapte et trygt samfunn, som

allikevel var i forandring, over tid.

Mange eldre spurte seg hvor det var blitt av det opprinnelige Aurskog, spør Fossen. Innflytting og påvirkning utenfra gjorde at mange ikke kjente seg igjen, hverken i dialekt eller levevis.

Fossens bok er hans tredje med bygdetilknytning. Han har også utgitt «Skogfinnene i Øst-Norge».

«Ei ny bygd blir til» vil måtte bli en kontroversiell bok. Den vil neppe bli like godt mottatt overalt.

(PS! Forfatteren ber oss rette et feil navn i boken. På bildet side 126, er Jan Johnsen navn satt inn, istedetfor Svend Kolstads).